

2021

M.A. (Economics) Third Semester
MAECO-301: Economics of Growth and Development – I
(In all mediums)

Time allowed: 3 Hours

Max. Marks: 80

NOTE: Attempt five questions in all, including Question No. 1 which is compulsory and selecting one question from each Unit.

x-x-x

I. Answer any ten of the following:-

- a) Development gap
- b) Neo-colonialism
- c) Technological Dualism
- d) Rationale of HDI as indicator of Development
- e) Economic Growth
- f) Sen's conception of Development
- g) Goulet's three core values of development
- h) Stimulants and shocks
- i) Stationary state
- j) Invisible hand
- k) Innovator and innovation
- l) Assumptions of Solow model
- m) Environmental degradation
- n) Sustainable development
- o) Natural resources (10x2)

UNIT – I

- II. What do you mean by development? Explain development as an evolving concept. (15)
- III. Discuss the inadequacies of income based measures of development and explain PQLI as an indicator of development. (15)

UNIT – II

- IV. Critically examine the Low Level Equilibrium Trap Theory as given by Nelson. (15)
- V. Explain Dependency Theory and its forms and effects. (15)

UNIT – III

- VI. Throw light on Marxian Theory of development. (15)
- VII. Examine Harrod-Domar Model of economic growth. (15)

UNIT – IV

- VIII. What is Demographic Transition Theory? Explain the inter-relation between population growth and economic development. (15)
- IX. Write a comprehensive note on urban development and environment. (15)

x-x-x

(Hindi and Punjabi versions enclosed)

P.T.O.

(2)

ਨੋਟ: ਕਿਨ੍ਹੀਂ ਪਾँਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉਤਰ ਦੇਂ। ਪ੍ਰਤ੍ਯੇਕ ਭਾਗ (1-4) ਸੇ
ਏਕ-ਏਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਾ ਚਯਨ ਕਰੋਂ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ-1 ਅਨਿਵਾਰਯ ਹੈ।

**_*_

1. ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਮੇਂ ਸੇ ਕਿਨ੍ਹੀਂ ਦਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਕਾ ਉਤਰ ਦੇਂ:-

- (ਕ) ਵਿਕਾਸ ਅੰਤਰਾਲ
- (ਖ) ਨਵ-ਉਪਨਿਵੇਸ਼ਵਾਦ
- (ਗ) ਤਕਨੀਕੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਵਾਦ
- (ਘ) ਵਿਕਾਸ ਕੇ ਸੂਚਕ ਕੇ ਰੂਪ ਮੇਂ ਏਚ.ਡੀ.ਆਈ. ਕਾ ਔਚਿਤ੍ਯ
- (ਙ) ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ
- (ਚ) ਸੇਨ ਕੀ ਵਿਕਾਸ ਅਵਧਾਰਣਾ
- (ਛ) ਗੁਲੇਟ ਕੇ ਵਿਕਾਸ ਕੇ ਤੀਨ ਮੁਖ੍ਯ ਮੂਲ੍ਯ
- (ਜ) ਉਤ੍ਪੇਜਕ ਔਰ ਝਟਕੇ
- (ਝ) ਸਥਿਰ ਅਵਸਥਾ
- (ਞ) ਅਦ੍ਰਸ਼੍ਯ ਹਾਥ
- (ਟ) ਨਵ-ਪ੍ਰਵਰਤਕ ਔਰ ਨਵਾਚਾਰ
- (ਠ) ਸੋਲੋ ਮਾਡਲ ਕੀ ਮਾਨ੍ਯਤਾਔ
- (ਡ) ਪਰ੍ਯਾਵਰਣੀਯ ਖ਼ਰਣ
- (ਢ) ਸਤਤ ਵਿਕਾਸ
- (ਣ) ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤਿਕ ਸੰਸਾਧਨ

ਭਾਗ-1

2. ਵਿਕਾਸ ਸੇ ਆਪਕਾ ਕ੍ਯਾ ਮਤਲਬ ਹੈ? ਏਕ ਵਿਕਸਿਤ ਅਵਧਾਰਣਾ ਕੇ ਰੂਪ ਮੇਂ ਵਿਕਾਸ ਕੀ ਵ੍ਯਾਖ੍ਯਾ ਕਰੋਂ।
3. ਵਿਕਾਸ ਕੇ ਆਯ ਆਧਾਰਿਤ ਉਪਾਯਾਂ ਕੀ ਅਪ੍ਰ੍ਯਾਜਤਾ ਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋਂ ਔਰ ਪੀ.ਕ੍ਯੂ.ਏਲ.ਆਈ. ਕਾ ਵਿਕਾਸ ਕੇ ਸੰਕੇਤਕ ਕੇ ਰੂਪ ਮੇਂ ਵਰਣਨ ਕੀਜਿਏ।

ਭਾਗ-2

4. ਨੇਲਸਨ ਦੁਆਰਾ ਦੀ ਗਈ ਨਿਮਨ ਸ਼ਰ ਸੰਤੁਲਨ ਜਾਲ ਸਿਧਾਂਤ ਕਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਜਿਏ।
5. ਨਿਰਭਰਤਾ ਸਿਧਾਂਤ ਔਰ ਉਸਕੇ ਰੂਪਾਂ ਔਰ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਕੀ ਵ੍ਯਾਖ੍ਯਾ ਕਰੋਂ।

ਭਾਗ-3

6. ਵਿਕਾਸ ਕੇ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਪਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਡਾਲਿਏ।
7. ਹੈਰੋਡ-ਡੋਮਰ ਕੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਮਾਡਲ ਕਾ ਪਰੀਖਣ ਕੀਜਿਏ।

ਭਾਗ-4

8. ਜਨਸਾਂਖ੍ਯਿਕੀਯ ਸੰਕ੍ਰਮਣ ਸਿਧਾਂਤ ਕ੍ਯਾ ਹੈ? ਜਨਸੰਖ੍ਯਾ ਵ੍ਰਦ੍ਧਿ ਔਰ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਕੇ ਬੀਚ ਅੰਤਰ-ਸੰਬੰਧ ਕੀ ਵ੍ਯਾਖ੍ਯਾ ਕਰੋਂ।
9. ਸ਼ਹਰੀ ਵਿਕਾਸ ਔਰ ਪਰ੍ਯਾਵਰਣ ਪਰ ਏਕ ਵ੍ਯਾਪਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋਂ।

**_*_

(3)

ਨੋਟ: ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਭਾਗ (1-4) ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋਂ।

**_*_

1. ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਦਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ:-

- (ੳ) ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਪਾਤਾ
- (ਅ) ਨਵ-ਬਸਤੀਵਾਦ
- (ੲ) ਤਕਨੀਕੀ ਦੋਹਰਾਵਾਦ
- (ਸ) ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸੂਚਕ ਵਜੋਂ ਐਚਡੀਆਈ ਦੀ ਉੱਚਤਤਾ
- (ਹ) ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ
- (ਕ) ਸੇਨ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਸੰਕਲਪ
- (ਖ) ਗੁਲੇਟ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ
- (ਗ) ਉਤਪੇਜਕ ਅਤੇ ਸਦਮੇ
- (ਘ) ਅਚਲ ਅਵਸਥਾ
- (ਙ) ਅਦਿੱਖ ਹੱਥ
- (ਚ) ਨਵੀਨਤਾ ਪਰਵਰਤਕ ਅਤੇ ਨਵੀਨਤਾ
- (ਛ) ਸੋਲੋ ਮਾਡਲ ਦੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ
- (ਜ) ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਗਿਰਾਵਟ
- (ਝ) ਸਥਿਰ ਵਿਕਾਸ
- (ਵ) ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੋਤ

ਭਾਗ-1

2. ਵਿਕਾਸ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਸੰਕਲਪ ਵਜੋਂ ਸਮਝਾਓ।
3. ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਆਮਦਨੀ ਅਧਾਰਤ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ ਅਧੋਗਤਾ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਪੀਕਿਊਐਲਈ ਨੂੰ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸੂਚਕ ਵਜੋਂ ਸਮਝਾਓ।

ਭਾਗ-2

4. ਨੇਲਸਨ ਵਲੋਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨੀਵੇਂ ਪੱਧਰ ਦੇ ਸੰਤੁਲਨ ਜਾਲ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਤੌਰ ਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰੋ।
5. ਨਿਰਭਰਤਾ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਰੂਪਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-3

6. ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਚਾਨਣ ਪਾਓ।
7. ਹੈਰੋਡ-ਡੋਮਰ ਮਾਡਲ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਪਰੀਖਣ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-4

8. ਡੈਮੋਗ੍ਰਾਫਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਸਿਧਾਂਤ ਕੀ ਹੈ? ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਵਾਧੇ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਸੰਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ।
9. ਸ਼ਹਿਰੀ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।

**_*_